

Krosno, dnia 23 kwietnia 2018 roku

Z UWAGI NA RAŻĄCE NIEBEZPIECZEŃSTWO
UTRATY PRZEZ OPISYWANE WE WNIOSKU
PIWNICE UNIKATOWEJ WARTOŚCI HISTORYCZ-
NEJ PROSIMY O ROZPATRZENIE NINIEJSZEGO
WNIOSKU

W MOŻLIWIE NAJKRÓTSZYM TERMINIE

Organ:

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

prof. dr hab. Piotr GLIŃSKI

Krakowskie Przedmieście 15/17

00-071 Warszawa

Wnioskodawca:

Stowarzyszenie Idea Carpathia

ul. Kolejowa 5

38-400 Krosno

Elektroniczny adres do doręczeń (wskazany
przez Wnioskodawcę w trybie art. 39¹ ust. 1
pkt. 3. KPA): ideacarthia@gmail.com

WNIOSEK

O ZABEZPIECZENIE RELIKTÓW HISTORYCZNYCH
ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W PIWNICACH DAWNEGO
POWIATOWEGO URZĘDU BEZPIECZEŃSTWA W KROŚNIE

Działając na podstawie art. 241 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257 – j.t.) (**Dalej jako: „KPA”**), składamy na ręce Ministra niniejsze pismo, w którym wnosimy co następuje:

1. W przypadku, w którym remont budynku dawnego Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego przy ul. Portiusa 4 w Krośnie gdzie mieściło się więzienie UB nie zakończy się przed rozpatrzeniem niniejszego wniosku, prosimy o **dołożenie przez Ministerstwo wszelkich starań** w celu zabezpieczenia śladów historii w nich obecnych (tj. napisy oraz rysunki wykonane przez więźniów);
2. W przypadku, w którym remont o którym mowa w punkcie a) zakończy się przed rozpatrzeniem niniejszego wniosku, prosimy o **dołożenie przez Ministerstwo wszelkich starań** w celu zobowiązania właściciela piwnic bądź władz miasta Krosna do umieszczenia w nich:
  - a. Informacji o funkcji więziennej pełnionej przez piwnice w budynku przy ul. Portiusa 4 w okresie, w którym znajdował się PUBP wraz z informacją o więzionych i torturowanych opozycjonistach;
  - b. Kopii fotografii dokumentujących napisy oraz rysunki, które po przeprowadzonym remoncie zostałyby zakryte w sposób uniemożliwiających ich ponowne „odkrycie”

UZASADNIENIE

I. [STAN FAKTYCZNY – DZIAŁANIA DOTYCHCZASOWO PODJĘTE PRZEZ WNIOSKODAWCĘ W CELU ZACHOWANIA HISTORYCZNEGO CHARAKTERU PIWNIC W BYŁYM POWIATOWYM URZĘDZIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO]

1. W Krośnie, przy ul. Portiusa 4, mieściła się w latach 1944-1956 siedziba Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa (dalej jako: „PUBP”). Zgodnie z relacjami świadków, w piwnicach siedziby PUBP znajdowało się więzienie. Przechowywano tam nie tylko *folksdojczów*, pospolitych bandytów których nie brakowało w tych trudnych czasach, kolaborantów współpracujących z niemieckim okupantem, ale również **Żołnierzy Wyklętych, duchownych** czy nawet **świadków Jehowy ze względu na kontakty ze Stanami Zjednoczonymi**. Wśród więźniów PUBP znajdował się m.in. ks. Jan Zawrzycki – kapelan AK, uhonorowany tytułem „Sprawiedliwy wśród narodów świata”.
2. Patrioci więzieni przez UB pozostawili po sobie wiele śladów. Były to m.in. wryte gwoździem napisy (najczęściej data uwięzienia, imiona i nazwiska, ale także rysunki). Na istnienie części z nich, jedynym dowodem są wyłącznie fotografie ze względu na to, że w miejscu tym zostały przeprowadzone już wcześniej remonty. I tak, dla przykładu, na zawsze utraciliśmy wykonane (najprawdopodobniej) przez wspomnianego wyżej księdza Zawrzyckiego rysunki monstrancji i Serca Jezusowego. Dzisiaj w miejscu w którym znajdowały się rysunki znajduje się kotłownia.
3. Zgodnie z informacjami posiadanymi przez Stowarzyszenie na początku 2017 roku, planowany był generalny remont w budynku byłego PUBP oraz przeznaczenie go na cele kulturowo-rozrywkowe.

Nota bene, już w grudniu 2016 roku w piwnicach ww. budynku odbyła się premiera spektaklu „Spoon River” w reżyserii Kamila MEHLA. **(Dowód: Załącznik nr. 1. – zrzut ekranu ze strony TVP Rzeszów).**

4. Zaniepokojeni zagrożeniem zniszczenia tak cennych i unikatowych reliktyw historycznych, złożyliśmy na ręce Prezydenta Miasta Krosna petycję w której proponowaliśmy utworzenie w pomieszczeniach piwnic „Izby Pamięci” wraz z deklaracją współpracy w tym zakresie **(Dowód: Załącznik nr. 2. – kopia petycji z dnia 8 lutego 2017 roku).** Zgodnie z odpowiedzią Prezydenta z dnia 19 lipca 2017 roku (którą otrzymaliśmy dopiero po złożonej skardze, na długo po przekroczeniu trzymiesięcznego terminu wynikającego z ustawy o petycjach) Miasto jest gotowe na opracowanie koncepcji zagospodarowania i udostępnienia pomieszczeń mających wartość historyczną i naukową we współpracy z zainteresowanymi podmiotami oraz historykami, przy czym nie posiada na to środków **(Dowód: Załącznik nr. 3 – kopia odpowiedzi na petycję z dnia 8 lutego 2017 roku).** Na dzień składania wniosku, Miasto Krosno nie podjęło w tym zakresie żadnych działań.
5. Stowarzyszenie próbowało zainteresować tematem miejskich radnych, dyrektorów muzeów bez żadnego skutku.
6. W międzyczasie, w październiku 2017 roku, Zarząd Województwa Podkarpackiego podjął decyzję o dofinansowania projektów z listy rezerwowej Regionalnego Programu Operacyjnego – jednym z nich, była modernizacja budynku byłego PUBP. Na ten cel dofinansowanie wyniosło ponad 2,3 mln złotych. **(Dowód: Załącznik nr. 4. – zrzut ekranu ze strony KrosnoCity.pl)**
7. Stowarzyszenie podjęło również korespondencję z Instytutem Pamięci Narodowej **(Dowód: Załącznik nr. 5 – pismo z dnia 5 kwietnia 2018 roku)** w której poinformowaliśmy Instytut o sytuacji (w tym o wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków pozytywnej decyzji ws. możliwości przebudowy budynku po byłym PUBP, a której odpis bądź kopia nie znajdują się w posiadaniu Stowarzyszenia, a o której wydaniu Stowarzyszenie dowiedziało się od osób trzecich) oraz poprosiliśmy o podjęcie interwencji. W odpowiedzi z dnia 9 kwietnia 2018 roku, IPN poinformował że „nie posiada prawnych możliwości wykupienia i zabezpieczenia miejsca pamięci” natomiast wystąpi do władz Krosna z poparciem idei utworzenia Izby Pamięci oraz apelem o zachowanie reliktyw historii **(Dowód: Załącznik nr. 6 – pismo z dnia 9 kwietnia 2018 roku),** doręczonym Stowarzyszeniu dnia 23 kwietnia 2018 roku.

II. [WARTOŚĆ HISTORYCZNA MIEJSCA]

8. Wartość historyczna piwnic w byłym budynku PUBP (*nota bene*, wcześniej był on wykorzystywany w tych samych celach przez gestapo) jest oczywista, o czym mowa we wcześniejszej części wniosku.
9. Starając się więc nie powtarzać informacji zawartych we wcześniejszej części wniosku, przypominamy iż znajdujące się w piwnicach rysunki oraz napisy są świadectwem męki katowanych przez UB bohaterów walki o wolną Polskę, w tym byłych żołnierzy AK którzy kontynuowali walkę w partyzantce po „wyzwoleniu” kraju przez Sowieców. Z napisów (najczęściej wydrapywanych, choć znajdują się również napisy utrwalone z pomocą grafitu) tych można odtworzyć ostatnie losy wielu spośród z nich – wszak rzadko który więzień PUBP wychodził z niego żywy po licznych torturach. Zostawiane one były

tam celowo, jako ostatnia wiadomość która może kiedyś dotrzeć do ich rodzin – osadzeni wiedzieli, że z więzienia PUBP **nie wyjdą żywi**.

10. Napisy te – będące jedynymi co pozostało po nigdzie nierejestrowanych zmarłych więźniach UB o nieznanym miejscu pochówku - w szczególności zawierają następujące informacje:
  - a. Imiona i nazwiska osadzonych;
  - b. Daty;
  - c. Jednostki w których służyli;
  - d. Fragmenty modlitw;
11. Oprócz tego, znajdują się tam napisy pozostawione przez więźniów pochodzenia ukraińskiego oraz amerykańskich pilotów zestrzelonych w okolicach Krosna.
12. W związku z powyższym, wydaje się oczywiste że pomieszczenia w których znajdują się owe „ślady” powinny zostać zachowane w oryginalnym kształcie oraz nie powinny być aranżowane na potrzeby jakiegokolwiek działalności, w szczególności rozrywkowej. Niestety, nie wszyscy podzielają opinię Stowarzyszenia, co opisaliśmy szerzej w części wniosku poświęconej działaniom podjętym przez Stowarzyszenie. Stąd wniosek do Ministra jako do organu zajmującego się kulturą i dziedzictwem narodowym na najwyższym szczeblu.
13. Wnioskodawca pragnie polecić nadto uwadze Ministra następujące dwa materiały filmowe które w sposób szczególny udowadniają wartość historyczną budynku przy ul. Portiusa 4 w tym w szczególności znajdujących się w nim piwnic:
  - a. Wykład dr Pawła Fornala pt. „Działalność powiatowego urzędu bezpieczeństwa w Krośnie”
<https://www.youtube.com/watch?v=R24hCtcWtI0>
  - b. Prezentacja napisów pozostawionych przez więźniów UB
<https://www.youtube.com/watch?v=JSeTrVjYdFk>

W związku z powyższym, wniosek jest w opinii Stowarzyszenia w pełni uzasadniony.

III. [WNIOSKI FORMALNE]

14. Wnioskodawca na podstawie art. 39 ust. 1 pkt. 3. KPA wyraża zgodę na doręczanie pism w postępowaniu za pomocą środków elektronicznych. Jako właściwy adres do doręczeń wskazuje adres **umieszczony na karcie tytułowej wniosku**.
15. Nadto, prosimy o wykorzystanie ww. adresu w razie jakiegokolwiek potrzeby pilnego kontaktu w związku z wnioskiem.

Za Stowarzyszenie – prezes,

Rafał WOŹNIAK

Załączniki:

1. Zrzut ekranu ze strony TVP Rzeszów
2. Kopia petycji z dnia 8 lutego 2017 roku
3. Kopia odpowiedzi na petycję z dnia 8 lutego 2017 roku
4. Zrzut ekranu ze strony KrosnoCity.pl
5. Pismo z dnia 5 kwietnia 2018 roku
6. Odpowiedź IPN-u z dnia 9 kwietnia 2018 roku